

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

V novo dobo.

Misel k nadaljnjemu našemu razvoju.

Narodnost je duhovna vrednota, ne sicer najvišja in tudi ne najlepša, a zato nič manj nujna in potrebna za izpolnitev in dopolnitev osebnosti. Naša izžeta in prazna doba naravnost kriči po duhovnih vrednotah in je zato izredno naklonjena tudi narodnostnemu stremljenju in ga podpira v vsem svojem razvoju. Svojestvenost notranjega izživljanja je torej danes lažje od kedaj ohranjati in gojiti, ker nas dnevi silijo, da gremo globlje vase ter se duhovno in duševno razmahamo. Čas sam danes vodi v najlepši in najpristnejši narodnostni ideal.

Seveda je naš svet šele v početku novega veka in je zato podoben morju, na čigar površju se zaletavajo razbičani valovi še v stari pesmi, na čigar dnu pa se pripravlja prava revolucija celotne mase. Mi gremo danes še nevidno in neslišno v nov miselni svet, v novo poduhovljeno dobo.

Kaki so znaki naše dobe: sebičnost in samoljubje, ta danes razkrinkani smrtni bacil duševnega življenja in uničevalec vsega socialnega in gospodarskega reda, se danes počasi pričinja umikati zdravejšim življenjskim elementom. Misel ljubezni in socialnega čuta se počasi pomika na izpraznjeno mesto. Sebična beseda, ki je hotela priznavati le sebe in nič brata in ne sestre, ne miče več s staro silo. Narodna družina se poraja v pristni rasti. Sovraštvo med posameznimi narodi se ubija samo v sebi in enotna družina vsega človeštva dobiva vedno jasnejše poteze. Svet, prej tako raztrgan in raztepen, se pričinja spet celiti. Vse dogajanje in življenje okoli sebe hočemo danes gledati že s čisto novimi očmi. Spoštovanje nas obdaja do vse te božje narave okoli nas, človeka vidimo zopet v delavcu in poslu in siromaku, kmeta smo zopet pričeli častiti. Razredna misel, ki je v zadnjem desetletju razbila vso človeško družbo in raztrgala narodne organizme, izgublja danes svojo privlačno silo. Še več! Zgolj človeška modrost, ki je hotela še pred dvajsetletjem triumfirati nad božjo modrostjo, nima več starega ugleda; in je tudi razumljivo, ker ostaja v sedanji boleznini in neredu brez nasveta in se slepo prepušča razvoju.

To so prva znamenja, da gredo narodi v novo tisočletje, v nov, lepši pristnejši svet.

Zato je tudi položaj nas koroških Slovencev, ki smo hoteli v svoji tisočletni zgodovini ohranjati ideal narodnega občestva in edinstva, danes ugoden dovolj. Danes smemo živeti v zavesti, da postajamo z vsakim novim dnevom močnejši in krepkejši! Hudo nam je bilo, ko je v večkem svetu triumfirala razredna misel, ker smo morali gledati, kako so se trgale od nas vrste slovenskih delavcev in kmetov in se vrgle v naročje tujim političnim strankam ter pozabljale slovensko dušo in slovensko besedo. Še težje je bilo pri srcu, ko je zavihrala nad nami zastava ozkosrčnega nacionalizma in s terorjem in denarjem ubijala naš slovenski živelj. Sebičnost in iz nje porajajoči se materializem sta redčila naše vrste in sramotila naše idealno stremljenje, zasmehovala našo molitev in naše prošnje. Za bore groše in službe in naslove je požirala tujina tisoče izmed nas v svoje nenasitno žrelo.

Danes pa postaja naš dom, naš pristni slovenski svet zopet toplejši in prijetnejši. Dobro je danes preprosti slovenski duši, prežeti

božjega in narodnega idealizma, lepo je danes na naši vdani in vedno radodarni slovenski zemlji!

Pa dnevi zahtevajo od nas in bodo še bolj zahtevali od naših mladih in najmlajših, da bomo močni, slovenski dovolj in da bomo znali sprejemati njihove darove. Kolko je danes v naših srcih še tistega resničnega slovenstva, ki ga tirja od nas novi položaj? Z ozkosrčnostjo in sovraštvom ne pridemo niti več do praga! Naš rod mora danes postati vrsta širokogrudnih osebnosti, ki bodo v iskreni ljubezni zopet zajeli in podprli razočaranega in skesanega slovenskega delavca. Postati mo-

ramo narod pravih mož, da zamoremo priklicati v domačo družino naše nezavedne, po nemškem blesku in mamonu zapeljane brate. Ničev in čisto neslovenski je torej danes vsak poizkus, ki naj bi nas odvrnil od resničnih in vekovitih idealov, ki naj izpolnijo naše po vsebini hrepeneče duše. Duševno in srčno mladim danes besedo!

Da postane narod kakor mati in prikliče z ljubeznijo svoje po svetu razkropljene sirote pod domači krov, da postane rod kakor mati iskren in preprost, moder in odločen, usmiljen in socialen, v tem nam je danes naša narodna dolžnost.

V trdi borbi za obstoj.

Trde pogoje narekuje inozemstvo naši državi za novo posojilo. — Krčevita borba kanclerja dr. Dollfussa v parlamentu za odobritev posojila. — Velenemci in socialdemokrati ovirajo odobritev do zadnjega. — Beseda kršč. soc. poslanca Kunschaka o rajhovskih emisarijih. — Velenemška nezaupnica vladi in zadnja usluga umrlega dr. Seipla vladi. — Priitrdilo k pogodbi pod pritiskom nevzdržnega gospodarskega položaja. — Na poti k podonavski federaciji?

Neizprosna je usoda z našo Avstrijo in čestokrat izsili svoje zahteve tudi proti naši volji. Sanacija gospodarstva, skrčenje upravnega aparata, znižanje plač, onemogočenje dvojnega zaslužka, omiljenje socialne zakonodaje in še vrsta drugih lepih in potrebnih nasvetov čaka na izvršitev in do danes se še ni prišlo naprej. Tako je bilo seveda treba iti staro pot: po posojilo k Društvu narodov. A izgleda, da tudi tam že postajajo nekam nezaupljivi napram Avstriji in njihovi novi pogoji sličijo resnemu očetovskemu opominu napram neposlušnemu otroku. In razvajeni otrok bi se ga hotel ubraniti.

Približno tako sliko bi moral dobiti tisti, ki je zasledoval dogodke zadnjega tedna v dunajskem parlamentu. Zvezni kancler dr. Dollfuss se je vrnil iz Lozane z novo pogodbo za 300 milijonsko posojilo. Še ni bil na Dunaju, ko se je že začelo v javnosti in tisku in končno še v parlamentu prerekanje zaradi posojila in njegovih pogojev. „Schandvertrag“, „nationaler Verrat“, Verkauf Oesterreichs an Frankreich“ in še vrsta drugih okraskov je sledila. V torek preteklega tedna bi morala Dollfussova vlada že skoroda podati ostavko, ako je ne bi bila rešila smrt dr. Seipla: Velenemci so predlagali nezaupnico vladi in vlado je rešil dr. Seiplov namestnik, ki je še na dan smrti bivšega kanclerja prihitel v parlament in tako rešil vlado s svojim glasom, da je zmagala z enakim številom glasov proti opoziciji.

Ves odpor proti novi pogodbi je docela razumljiv — seveda popolnoma nepotreben in brez vsake koristi. **Trdi pogoji — o njih smo poročali v zadnji številki — so stavljeni od zapadnih držav zato, da bi Avstrija končno ukinila to večno zadolževanje in nesolidno razmetavanje denarja.** Saj mi ne plačujemo niti starih dolgov! Mednarodni odbor, ki upravlja v imenu podpisnikov avstrijsko posojilo 1923—1943, je pred kratkim izdal poročilo, ki pravi, da Avstrija ni plačala obroka, zapadlega 1. julija t. l. Avstrijska vlada bi morala v smislu pogodbe o posojilu izročiti narodni banki ves dohodek iz carin in tobaka v dobropis podpisnikov posojla. A tega ni storila. Tudi Morga-

nova banka se je pritožila pri Zvezi narodov zaradi postopanja Avstrije, ker je sedaj sama prisiljena zanjo plačevati podpisnikom zapadle obresti.

A boj opozicije ni bil toliko naperjen proti trdim pogojem gospodarskega značaja, **marveč proti onim določbam, s katerimi se Avstrija obvezuje, da ne bo žrtvovala niti politične, niti finančne in niti gospodarske samostojnosti v korist nobeni drugi državi.** Proti tej točki se je dvignil vihar razburjenja in sicer predvsem pri Velenemcih, ki imajo priključitev za glavni del svojega programa. Pa tudi pri socialnih demokratih, ki so v načelni opoziciji proti vladni skupini. Celo Nemčija bi ne bila nikakor zadovoljna, če bi Avstrija takoj pritrdila novim pogojem za posojilo. Razumljivo, ker prihajajo tam najekstremnejše nemške stranke na krmilo in Avstrijo bi se dalo na mednarodnem forumu lepo izigravati. Rajhovski nacionalisti so zato poslali na Dunaj svoje odposlance z nalogo, da naj skušajo s svojim vplivom pri Velenemcih in Heimatblocku preprečiti večino sedanje vlade. Proti tem nemškimi emisarijem je vlada odločno nastopila in jim celo zagrozila, da jih izžene preko meje. V nenavadno ostrem govoru je vladni govornik kršč. soc. posl. Kunschak zavrnil vsako vmešavanje nemških odposlancev v notranje avstrijske zadeve in stavil državne poslance pred odločitev: Kaj potem, če vržete s posojilom sedanjo vlado? Lahko je vreči kapitana in moštvo s krova in prepustiti ladjo viharju in valovom. Kdor odstrani sedanje vodstvo ladje, mora potem sam zagrabit krmilo in voditi. Brez posojila ni sanacije našega narodnega gospodarstva, ni sanacije državnega proračuna, ni jamstva za stabilnost šilinga!

Pod pritiskom razmer in položaja naše države je obdržala vlada pravo. Že je pretekli teden glavni odbor državnega zbora sprejel pogodbo z 11 proti 10 glasom. In pri končni odločitvi za ali proti posojilu ni druge izbire. In vlada bi si znala poiskati v slučaju potrebe še drugo pot odobrenja.

Naša država zgublja svojo samostojnost. Društvo narodov pošlje sedaj kar tri sveto-

valce, ki bodo nadzorovali naše gospodarstvo, narodno banko, zvezne železnice in tirjali od države zapadle obresti in obroke starih in novih posojil. In država naj še takoj izvede sanacijo in nadzoruje še dežele in občine v njihovem gospodarstvu. Da pride končno do najbistvenjšega vprašanja: **Li je Avstrija sploh zmožna samostojnega življenja s svojim brezštevilnim uradništvom, s svojim tako nesrečnim gospodarskim ustrojem.**

Negotov je nadaljni razvoj naše države in v velikem njegovem delu ga bo nakazal razvoj svetovnega položaja v bližnji bodočnosti.

O nadaljnem razvoju v Nemčiji. Pri volitvah predzadnje nedelje v Nemčiji ni dosegla nobena stranka absolutne večine: hitlerjanci so ohranili svoje glasove zadnjih predsedniških volitev in izgleda, da zanje ni več nadaljnega porasta. Relativno najbolj so napredovali komunisti in danes so za Nemčijo že večja nevarnost kot nacionalsocialisti. Sedaj ostaja vprašanje, li bo novi parlament sploh sklican in če se bo mogla najti prava parlamentarna rešitev. Papenova vlada nima nobene stranke za seboj in bi bila v novem parlamentu odvisna le od naklonjenosti te ali one skupine. Za vlado proti hitlerjancem bi bili potrebni komunisti a taka skupina strank s komunisti je brezdvomno nemogoča. Možna je le koalicija centrumašev, nacionalsocialistov, nemških nacionalcev in ostalih manjših meščanskih strank proti komunistom in socialdemokratom. V tem slučaju bi si morala dr. Brüning in Hitler podati roke in močnejši od njiju bi polagoma prevzel glasove drugega. Gotovo je, da se vodja centrumašev take koalicije z nacionalsocialisti krčevito brani in bi bil prej pripravljen ostati izven vladne skupine, dočim je Hitler kot vodja najmočnejše nemške stranke v očigled vedno bolj preteči nevarnosti boljše viza prisiljen prijeti za vladno krmilo in pričeti izvajati svoj program sanacije nemškega naroda, če noče, da mu uide množica njegovih volilcev razočarana v komunistični tabor. Isto pa se mu zna zgoditi, če na vladi ne bo mogel izpolniti nemškemu narodu danih obljub. Nemčija ima sedaj torej voliti med fašizmom ali komunizmom. Zaenkrat se nagiba Nemčija k fašistični diktaturi.

Žalostna bilanca. „Völkischer Beobachter“, glavno glasilo hitlerjancev omenja, da je imela njegova stranka samo v zadnjem mesecu 28 mrtvih in 2000 ranjenih in na podlagi tega zahteva pravico samoobrambe. Dejansko jo seveda že izvaja, v treh deželah so napadalni oddelki nacionalsocialistov sprejeti kot pomožna policija, v celi državi vlada teror nacionalsocialistov, v Berlinu padajo bombe in tja je dospel tudi vodja Hitler, da stavi vladi, ki je brez vsake moči, svoje zahteve.

Priključitev Nemčije k Avstriji. Neki francoski časnik ve sledeče povedati: Takoj po sestavi nove vlade bo Nemčija proglasila aneksijo Avstrije. Vladne oblasti bodo nemudoma premeščene iz Berlina na Dunaj in se bodo tako oprostile pritiska socialističnih in komunističnih elementov. Berlin ostane industrijsko glavno mesto, Dunaj pa ostane državno in upravno glavno mesto. To „tretje cesarstvo“ bo proglašeno za zvezno državo. Na proteste zaveznikov se bo odgovarjalo, da se v tem slučaju gre le za priključitev Nemčije k Avstriji, česar mirovne pogodbe ne izključujejo. — Tako se glasi poročilo francoskega lista. No, to bi bil saj en način uresničitve „des dritten Reiches“, do izvedbe je seveda še daleč.

Zbližanje Bolgarije in Jugoslavije. Dunajski list „Der Wiener Tag“ prinaša članek iz Sofije, v katerem dopisnik pripoveduje, da se bolgarska javnost v zadnjem času močno zanima za zблиžanje Bolgarije z Jugoslavijo. Po uboju Jugoslaviji naklonjenega predsednika Stambolijskega so prišli do besede tisti elementi, ki bi hoteli izzvati in poostri bratomorni boj obeh slovanskih držav na jugu. Pri zadnjih volitvah pa je prišla stranka pokojnega Stambolijskega zopet do precejšnje moči in že danes dobiva bolgarska zunanja in notranja politika novo smer v smislu zopetnega zблиžanja. To pomeni poraz fašistične politike v

Bolgariji in izgleda, kot da bi bil tod delni vzrok nenadnega odpusta italijanskega zunanjega ministra Grandija. Gotovo pa je, da bo Italija z novo silo hotela poseči vmes in skušala preprečiti sporazum obeh največjih balkanskih držav, ker bi bil tako njen vpliv na Balkanu izdatno zmanjšan.

Jugoslavija dosegla v Franciji enoletni odlog svojih dolgov. Jugoslovanski finančni minister se je koncem julija vrnil s svojega potovanja v Francijo, kamor se je bil napotil, da izposluje svoji državi enoletni odlog finančnih obveznostij. Jugoslavija dolguje Franciji okroglo 800 milijonov dinarjev in poostreni devizni promet ji je odplačevanje občutno otežkočilo. Njegovo posredovanje pri francoski vladi je rodilo popoln uspeh: vsa plačila v dobi od 15. oktobra t. l. pa do 15. oktobra p. l. se odgode za leto dni. Skupno olajša Francija Jugoslaviji do srede prihodnjega leta za okroglo 630 milijonov din. Ta uspeh ministrovega posredovanja pomeni ne samo zmanjšanje odtoka deviz v prihodnjih mesecih nego tudi olajšanje proračuna.

Francija je v skrbeh zaradi svojih dolgov v Ameriki. Meseca decembra poteče Hooverjev moratorij (odlog plačevanja) zavezniških dolgov in treba bo zopet plačevati letne svote, ako medtem ne bo Amerika tega dolga črtala ali znižala. Francija, ki postaja v resnici nekaka žrtev mednarodnega položaja, ki ga je ustvarila Nemčija s svojo odločno odklonitvijo nadaljnega plačevanja reparacij, ni dobila v Lozani nikakega zagotovila, da bo Amerika istotako plemenita napram Franciji kot je bila Francija napram Nemčiji. Francija je privolila v Lozani v popolno črtanje nemških reparacij in se zadovoljila z odkupom treh milijard, ki jih pa Nemčija tudi nikdar ne bo plačala. Predlog črtanja vojnih dolgov pa bržkone v Ameriki ne bo rodil nikakega protiodpora, ker je sprožil to vprašanje ameriški senator Borah sam in za senatorjem Borahom pa stoji predsednik Hoover. Tako zna letošnje leto prinesiti še v vprašanju vojnih dolgov Ameriki nov korak naprej k olajšanju svetovnega gospodarskega položaja.

Tudi v Ameriki vstajajo fašisti. Že pred več kot enim mesecem se je zbralo v Združenih državah in sicer v prestolnem mestu Washingtonu okoli 20.000 bivših bojevnikov, ki so se utaborili pred Belo hišo — ameriškim parlamentom —, organizirali pohod „bataljona smrti“ in med neprestanim demonstriranjem zahtevali izplačilo veteranskih rent za nazaj in naprej. Veterani so hoteli večkrat naskočiti Belo hišo, a so bili vedno odbiti. Zadnje dni v juliju so napravili zadnji naskok. Nastal je krvav spopad in — veterani so odšli. Odzvali so se vabilu župana mesta Johnstowna v Pennsylvaniji in premestili svoje taborišče tja, da napravijo veliko središče za nadaljno akcijo, ki se že danes izpreminja v popolnoma političen pokret fašističnega značaja. Vodja novega pokreta je veteran Waters, ameriški flitler, ki je izdal že svoj prvi proglas, da hoče iztrgati vlado iz rok „mož z denarnimi mošnjami“ in jo izročiti v roke ljudstva. Listi pripominjajo, da bo štel ta najnovejši pokret v Ameriki najkasneje v 14 dneh 25 do 30 tisoč uniformiranih agitatorjev, ki bodo preplavali vse Združene države. Vsak ameriški bojevnik iz svetovne vojne bo agitator novega fašističnega pokreta. Organizacija bo urejena popolnoma vojaško in Waters že sedaj govori o „vojski sivih srajc“. Verjetno je, da se razvije iz tega začetka močno gibanje, ker postaja v Ameriki razlika med nepopisnim bogastvom in neznošnim siromaštvom res ogromna. Fašizem je torej vedno večja nevarnost za ves svet in bi zamogel preobrniti vse njegove temelje.

Vojna med Bolivijo in Paragvajem. V Južni Ameriki se je pričela vojna. Bolivija in Paragvaj sta se sprli za posest Gran Chaka, ozemlja med obema državama. Bolivijske čete so brez vojne napovedi prekoračile mejo in zasedle strateško važno mesto Puerto Casado. Paragvajska vlada je obvestila vse nevtralne države, da odklanja vse morebitne posledice, ki bi jih povzročil napad Bolivije. Društvo narodov in Združene države severne Amerike posredujejo, a se jim do danes ni posrečilo doseči poravnave spora. Vojno razpoloženje je v obeh državah veliko in izgleda, da se pobotata šele prisiljeni.

„Gott strafe England!“

Iz zgodovine svetovne vojne.

Nemški cerkveno-politični zgodovinar Friderik von Lama je nedavno izdal knjigo „Deutschlands Unglück“ 1917 — und jetzt?, v kateri na podlagi skrbno zbranega gradiva dokazuje, kako strašno odgovornost si je nadel bivši nemški cesar Viljem, ko je leta 1917 zavrnil mirovno ponudbo zaveznikov.

Poleti leta 1917 so bili prav tako zavezniki utrujeni in siti vojne kakor narodi pod Avstrijo in Nemčijo. Rusijo je začela razjedati revolucija in njena armada je bila v polnem razpadanju. Francijo je vojna izčrpala do mozga. Anglija je bila gospodarsko izčrpana in si nikakor ni želela, da bi njeno vodilno vlogo med zavezniki prevzela Amerika s tem, da bi stopila v svetovno vojno. V Nemčiji in v Avstro-Ogrski je lakota vedno bolj razgrajala. Obe državi sta bili na pragu zime, ki bi lahko postala usodepolna za obe monarhiji.

Tedaj je angleška vlada uradno po zasebnih osebah prosila Sveto stolico, naj se informira pri nemški vladi, ali bi bila Nemčija pripravljena priznati suverenost in nerazdeljivost Belgije in to priznanje sprejeti kot mirovni pogoj. Belgija — tedaj vsa opustošena in razdejana — je takrat uživala simpatije vsega sveta. Sveta stolica je šla takoj na delo. Dne 1. avgusta 1917 je naslovila na tedanjega nemškega kanclerja Michaelisa mirovno ponudbo, ki je bila izdelana dokaj podrobno in ni bila nasprotna nemškim interesom. V glavnem se je krila z resolucijo, ki jo je sprejel državni zbor 19. julija in s katero so se strinjali tudi cesar Viljem, kronski svet in armada. Tudi Michaelis sam ni bil nasproten mirovnim pogojem, ki jih je vsebovala papeževa spomenica. Toda pod vplivom protestantske zveze, ki jo je bodlo, da je prišla iniciativa za mir od Sv. stolice, sta sklenila on in državni podtajnik, da odklonita papežovo ponudbo. Čakala sta dva meseca z odgovorom. Končno je nemška vlada 24. septembra 1917, na dan, ki ga smatrajo nemški zgodovinarji za najusodepolnejšega v zgodovini nemškega ljudstva, odposlala v Rim odgovor, ki je bil brez vsake resne vsebine. S tem je bila usoda svetovne vojne zapečatena. Antanta je nemški odgovor dobro razumela in poslej se je odločila nadaljevati vojno do skrajnosti. Pri nemški vladi je zmagala zakrknjenost, zmagali so predsodki protestantov proti katoliški cerkvi. In komaj je minulo leto dni po tem nemškem odgovoru Sv. stolici, že se je zamajalo dvoje prej tako močnih cesarstev — Nemčija in Avstro-Ogrska — v svojem fundamentu in pokopalo v svojih razvalinah tisočletno dinastijo in večstoletno bogastvo šestdesetmilijonskega nemškega naroda. V tem je bil končni uspeh nemškega protestantizma.

Komaj štirinajst let je minulo po verzajski mirovni pogodbi in že bojuje taista Nemčija zopet enak boj v svojih vrstah: V borbi za večjo iskrenost odnošajev Nemcev do Francozov je padel silni Stresemann, njega in njegovo politiko medsebojnega zблиžanja dveh narodov so pokopali nemški protestanti. Sledil mu je Brüning, ta železni kancler in odločno katoliški mož, da je napravil prostor pruskim protestantom junkerjem. Borba nemškega katolicizma s protestantizmom se nadaljuje in začrtava nadaljni razvoj vsega nemškega narodno-političnega življenja.

Tod je prokletstvo protestantizma, da v vsem svojem delu in življenju rodi le kratkovidnost in ozkosrčnost in si koplje grob tedaj, ko se namišlja na vrhuncu svoje slave.

Križev bo nadaljni pot nemškega naroda in duhovna borba dveh svetovnih naziranj vedno ostrejša. Dal Bog, da si končno pribori zmago in prvenstvo vesoljna katoliška misel tudi v nemškem rodu, da zamore rod stopiti zopet v družino vseh narodov in kot enakovreden član te družine od nje zopet sprejemati in ji dajati. Tedaj bo dobro njemu in vsemu svetu.

Ljubiti svoj narod je krščanska dolžnost!
Svoj narod zatajiti je greh!

Kdor svoj narod zataji, greši zoper 4., 5. in 8. božjo zapoved!

† kancler dr. I. Seipel.

V torek, dne 2. avgusta je umrl v sanatoriju Wienerwald na Nižjem Avstrijskem bivši kancler prelat dr. Seipel. Že desetletja sem je je bolehal na sladkorni boleznii in zaman iskal trajne utrditve, atentat 1. 1924 mu je še bolj zrahljal njegovo zdravje — kroglja je bila ostala v pljučih in je niso mogli odstraniti — in končno je bolni in vsled velikanskega napore utrujeni organizem osem let pa atentatu odpovedal.

Seipel je najmarkantnejša osebnost naše avstrijske republike. Rojen 1. 1876 na Dunaju je bil leta 1899 posvečen v duhovnika, postal dunajski dušni pastir in koj nato profesor veronauka. Leta 1903 je promoviral za doktorja teologije, bil po svetovni vojni izvoljen v državni zbor. Po smrti Hauserja, tedanjega vodje krščansko-socialcev, je prevzel krmilo stranke in postal v juniju leta 1922 avstrijski kancler. V tej najvišji državni službi je začel veliki sanacijski načrt Avstrije. Njegovi odločni volji in vsestranskemu znanju se je posrečilo, da ga je nadaljeval še v sledečih treh kabinetih. Njegov vpliv in ugled je raste in iz strahu so socialdemokrati poostri svojo opozicijo v vladi. Zadnji svoj kabinet je skušal sestaviti na najširši podlagi skupno s socialdemokrati, pa zadnjih njegovih nujnih gospodarskih razlogov niso hoteli razumeti in zato niso privolili v koncentracijski kabinet. Letošnjo zimo je še nastopal v avstrijskih glavnih mestih tako tudi v Celovcu. V sledečih mesecih pa se mu je zdravje stalno slabšalo dotlej, da je moral podleči zavratni boleznii.

Umrli voditelj krščanskih socialcev je bil brezdvomno ne samo izvrsten državnik, ki je užival spoštovanje tudi v inozemstvu, marveč še znanstvenik in velik duhovnik. Bil je mož, ki je znal govoriti v tej nemirni dobi o miru in ljubezni, mož, ki je vzbujal ljudstvu vero v lepšo dobo in je zato sam vedno ustvarjal in gradil. Zanimal se je tudi za manjšinsko vprašanje, izdal knjigo „Duševni temelji manjšinskega vprašanja“ in dalje časa sodeloval pri manjšinskem inštitutu dunajske univerze. Vodja slovenskega Karitassekretarijata v Celovcu č. dr. Blüml, ki je svoječasno stanoval na Dunaju v samostanu presv. Srca Jezusovega, kjer je imel svoje stalno bivališče tudi umrli kancler, mu je bil vedno dobrodošli prijatelj in po njem je bil dobro poučen tudi o našem položaju na Koroškem. Žal ga je oviralo pri tem enostransko avstrijsko javno mnenje o pravicah naše narodne manjšine.

*

Takole opisuje sestra Klemencija dopisniku dunajske „Freie Presse“ prihod našega karitassekretarja k smrtnobolnemu kanclerju: Največje veselje v zadnjih dneh mu je pripravil mladi duhovnik dr. Blüml, naš bivši domači dušni pastir z Dunaja, katerega je kancler prisrčno ljubil. Dr. Blüml je došel v petek in ko sem kanclerju donesla njegovo vizitko, se je ekselencija naravnost vzradostil: O, naj vendar, že pride! — Č. dr. Blüml je nato ostal pri njem do njegovega zadnjega trenutka.

Država je priredila najboljšemu in najodločnejšemu svojih voditeljev veličasten pogreb, vsi avstrijski listi brez razlike političnega naziranja so mu posvetili iskrene zadnje besede in tudi nam koroškimi Slovencem naj ostane spomin nanj časten in neokrnjen.

DOMAČE NOVICE

Sv. Višarje. (Petindvajsetletnica nove sv. maše ljubljanskega škofa.) Pa vam je Šmihel dne 4. avgusta 1904 slovesno praznoval novo mašo domačega sina duhovnika Gregorija Rožmana. In po vsej pravici, ker je bila ta nova maša začetek tihega, vztrajnega in bogatega dela, ki ga je nato opravljal kot kaplan in katehet, kot doktor in profesor bogoslovlja ta od Boga poklicani in posvečeni duhovnik. In božja Previdnost je po čudnih človeških naključjih odvedla tega gorečega duhovnika iz naše Koroške in ga izbrala za nadpastirja škofije in mesta, ki je osrčje in središče naše zemlje in našega naroda. Dne 4. avgusta t. l. je prevzišeni gospod dr. Rožman obhail pet-

indvajsetletnico svoje slovesne nove maše na sv. Višarjah, kjer so nebeška vrata našega ljudstva. Bila je to tiha proslava v naši najlepši, toda sedaj žal tako osamljeni romarski cerkvi. Iskreno zahvalo in udane prošnje je Prevzišeni po Mariji polagal pred nebeškega Očeta. In čudodelna Mati mu je gotovo dala novega poguma in moči za nadaljno službo. Željo in prošnjo nas Korošcev ob petindvajsetletnici našega rojaka v škofovski službi naj usliši ljubi Bog, da bi Prevzišeni po petindvajsetih letih še telesno močan in duhovno svež obhail svojo zlato mašo kot zahvalni dar za bogato življenje. A ne več v tihi skromnosti obdan od svojega novomašnega pridigarja in od novomašnika, kateremu je pred mesecem govoril pri novi maši v dušo, od svoje sestre, ki mu zvesto dospodnji in od majhne peščice romarjev!

Zahome pri Zili. (Pismo.) Naša vas je v najlepšem cvetju. Tisoče nageljnov visi raz okenj in pozdravlja mimoidoče: Pri Zili rože rastejo po zimi in poleti... Čanjški letoviščarji se kar ne morejo načuditi in prihodnje leto bodo menda prišli raje k nam. Naši fantje so pozimi absolvirali pod spretnim „Lipovim“ vodstvom smučarski tečaj in za leto in njegov prosti čas pa so našli novo zabavo: lovci so postali in v prostih tihih večerih in jutrih je slišati njihovo pokanje; a „pok“ se je menda že šestim izmuznil. Obilo jim sreče, da izsledijo še navarno tatico, ki sredi dneva odnaša pečenke z vasi. Pri žetvi precej peče in zato se naš pogled vedno obrača proti planini, kjer kraljujejo naše vrle „dečle“. Zgoraj je sedaj rajsko lepo, celo sv. maša se bere vsak dan pri naši planinski kapelici. Kakšen pač bo ponos naših študentov, ko bodo ugledali v tem planinskem raju še svojo kočjo. Naj le polnoštevilno pridejo!

Marija na Zili. (Šola.) O značaju naše ljudske šole — že je naš list pisal o tem — se je pred kratkim baval tudi občinski svet na plenarni seji. Odbornik Katnik se je zavzel za utrakvistično šolo. Drugi odbornik gospodarske stranke je izjavil, da se ne spušča v to vprašanje. Na županov predlog je bila nato seja prekinjena. Po posvetovanju se je vrnil župan samo z 6 odborniki in je tako omogočil gospodarski stranki, da je izglasovala predlog obč. odbornika Katnika iz Krošič, da ostane ljudska šola na Zili še nadalje dvojezična. Sedaj pa želimo, da se gospod nadučitelj strogo ravna po predpisih in sklepkih in pri nekolihi dobri volji mu ne bo pretežko.

Bistrica v Rožu. (Raznoterosti.) Pred kratkim smo pokopali g. Ivana Žlajharja, p. d. Bvatina v Svečah. Zadela ga je srčna kap pri delu na polju. Pokojni je dosegel visoko starost okoli 80 let, bil do zadnjega priden gospodar in zaveden rojak. Zapušča vdovo in par nepreskrbljenih otročičev. Domača zemlja naj mu bo lahka! — V Bistrici je skočil raz cesto v tamkajšnji prepad nek brezposeln tujec ter bil mrtev na licu mesta. Vzrok čudnega samoumora sta baje alkohol in beda. — Kulcovo hišo na Bistrici je kupil g. Lorenc Feinig p. d. Žlajhar in Čari v Svečah, brat pokojnega landb. dež. poslanca Mihaela Feiniga. — Bistriška žična tovarna zadnji čas precej dobro obratuje. Vodstvo tovarne je v rokah hitlerjancev in začeli so izvajati svoj program: odpravili so že nekaj soc. demokratov na cesto in menda pridejo za njimi še vsi ostali, ki niso hitlerjanskega naziranja. In taisti socialdemokrati, ki postajajo sedaj brez kruha, so še vedno najboljši pristaši nacionalsocialistov, kadar se gre proti Slovencem. O tem govori tudi zadnja občinska seja. Res čudna je taka politika!

Pliberk. Vakovnik Hilda je pridno dekle. Pri svojem stricu Zgoncu v Vogrčah je živela, delala, rastla duševno in telesno in čakala ženina. Pa zakaj tudi ne! V Pliberku ima hišo in dal bi se ustanoviti prijeten dom in toplo ognjišče. In res, pravega fanta je dobila. On je slikar in pleskar. Krasno in okusno ti poslika sobo, da je kar prijetno bivati v njej. Kaj čuda, da si je slikal tudi zakonsko življenje lepo. Ker je vse tako lepo harmoniralo, sta se vzela. Kakor je stara slovenska navada, je bila v ponedeljek 18. julija pri Brezniku vesela svatovščina, ki je trajala do jutra družega dne. Ženinu in nevesti mnogo sreče!

Št. Jurij pri Zili. (Požar.) V sredo, dne 3. avgusta je udarila strela v Genačevo hišo v Črešnjah in v trenutku je bilo poslopje v ognju. Še predno so dospeli gasilci iz Plešišča in Št. Jurja, se je požar razširil na sosednja poslopja. Poleg Genačeve hiše je pogorel še Kobotov hlev in Čabušnikovo hišo se je le z največjim odporom posrečilo rešiti. Pri gašenju se je ponesrečil eden gasilcev, ki je v svojem požrtvovalnem poslu padel z lestve in si zlomil rebri. Po dolgem trudu se je posrečilo ogenj omejiti.

Bilčovs. (Smrtna kosa.) Komaj je minulo dobrih 5 mesecev, odkar smo spremili pd. Odamna na Potoku k zadnjemu počitku in že je zadela njegovega brata, ki je po njem prevzel posestvo, usoda in mu iztrgala iz družine njegovo ženo. Na njeni zadnji poti 28. julija smo se v velikem številu poslovili od nje in domači pevci so ji zapeli ganljivo nagrobnico. — A že se je zopet širila vest, da je preminul Sebastijan Sušič, pd. Rabolnik v Kajzazah. Imel je bolezen v grlu, 3 dni pred smrtjo je šel še sam v celovško bolnico in se vrnil na mrtvaški oder. Bil je obenem pomožni cerkovnik in vse-skozi priljubljen mož. Pogreba se je udeležila številna množica in domači pevski zbor. N. p. v. m. Zaostalim iskreno sožalje!

Drobne koroške vesti: V Celovcu blagoslovijo 15. t. m. na starem trgu takozvani Spanheimerbrunnen, ki naj spominja na ustanovitev mesta in na osvobodilne boje. — Pri Zgornji Vesci ob cesti Kotmaraves—Žoprače je nekdo izmaknil iz tamošnje srambe 11 kg amonita in 331 vžigalnikov. — Pri Wuchererju v Turdaničah je nekdo ukradel večji denarni znesek in še druge dragocenosti. Zadnje so našli pozneje v bližnji koruzni njivi, o denarju ni sledu. — V Dravi pri Beljaku so opazili mrtvo žensko truplo in kljub iskanju obveščeni orožnih postaj se do danes ni posrečilo najti truplo neznanke.

NAŠA PROSVETA

Našim pevskim zborom! Osrednji odbor S. K. S. Z. opozarja, naj bi naši pevski zbori kljub obilni zaposlenosti v teh mesecih ne zanemarjali rednih pevskih vaj. Potreba po lepi in harmonični pesmi je v rodu vedno večja in že danes imamo več prošenj, naj bi v pozni jeseni nadaljevali z enakimi pevskimi prireditvami kot sta bili v Borovljah in v Dobri vasi. Za to, pevci, se vadite pridno naprej in ne pozabite, da je lepa pesem dobra znanilka našega življa!

Še o vseslovanskem kongresu narodnih noš v Ljubljani. Priprave za ta kongres so že v polnem teku in pričakovati je nadvse pestro in živo sliko tovrstno slovanske narodne umetnosti. Prijavljena je že dolga vrsta društev in skupin iz vseh slovanskih dežel od severa in juga. Ljubljanska Prosvetna zveza bo organizirala posebno skupino jezdecev in veliko število okrašenih vozov. Enake skupine priredijo tudi društva kmečkih fantov in deklet iz ljubljanske okolice. Znani dramaturg „Miklova Zala“ g. Špicar v Radovljici bo sestavil posebno skupino koroških noš in naše interese, ki bi želeli se udeležiti kongresa v noši, obveščamo, naj prijavijo svoje naslove in skupino takoj imenovanemu. Nadaljna navodila in ostale podrobnosti pa prinesemo v našem listu.

70 letnica smrti škofa A. M. Slomška. Dne 28. septembra poteče 70 let, odkar je zatisnil oči k smrtnemu spanju veliki škof Slomšek. Slovenija pripravlja svojemu najboljšemu sinu veličastne proslave po vseh župnijah lavantinske škofije. Tudi mi Koroški Slovenci se moramo oddolžiti spominu rojaka-velikana, ki je v svoji ljubezni in v svojem delu zajel tudi nas in dajal tudi nam z odprto roko. Spomin na škofa Slomška bo tudi pri nas poglobil v dnevi materielne in duševne krize našo versko in narodno zavest. Zato naj naše župnije in naša društva ne pozabijo 24. septembra!

Oskar Dev, slovenski komponist in harmonizator koroške slovenske narodne pesmi, umrl. V sredo, dne 3. avgusta je umrl v Mariboru po dolgotrajni bolezni tudi nam koroškim Slovincem dobro znani skladatelj višji sodni svetnik Oskar Dev. Rodom Gorenjec iz izredno muzikalčno nadarjene družine je študiral na Dunaju pravo; stanoval je skupno z Matejem Hubadom, ki ga je poučeval v solopetju in harmoniji ter ga uvedel v lepoto glasbene umetnosti. Po dokončanih študijah je postal koncipient in nato je služboval kot sodnik v Škofji Loki, Kranju, na Brdu in v Mariboru, kjer je stopil kot višji sodni svetnik v pokoj. Povsod, koder je služboval, je ustanavljal pevske zборе, priobčeval lastne kompozicije v izdajah Glasbene Matice, nabiral narodne pesmi. Največjo zaslugo si je pokojni skladatelj priboril z nabiranjem slovenskih koroških narodnih pesmi in te hrani danes etnografski muzej v Ljubljani. Nad deset let je zbiral naše narodno blago po Rožu, Zili in Podjuni, dajal zbranim pesmim neprisiljeno harmonizacijo in jih izdal v petih zvezkih. Tako harmonizirane so te pesmi postale zopet naša last in danes se pojejo po celi Koroški in vsej Sloveniji. Zato smo mu koroški Slovenci dolžni iskreno zahvalo in dajali mu jo bomo najboljše s tem, da ostanemo še naprej zvesti naši pesmi, katero je pokojni tako zelo ljubil in jo pred vsemi odlikoval.

Pliberk. („Posestrimi.“) Naši fantje in dekleta so med tednom težko zaposleni pri delu na polju in vendar so ohranili še toliko dobre volje, da so priredili svojim domačim zadnjo nedeljo v juliju prav prijeten popoldan. Njihova požrtvovalnost je torej dvakrat hvalevredna in zanjo so želi tudi obilo priznanja. Sicer je bil pa tudi spored brezhibno izvajan: Libuški pevski zbor postaja nevaren tekmeč ostalih podjunskih pevcev, se redno vadi in ima lep nastop. Igro „Posestrimi“ bi priporočali vsled njene zdrave vsebine in lahce scenarije še drugim odrom. Pri nas je bilo z njo občinstvo zelo zadovoljno. Seveda imajo na uspehu zaslugo tudi igralci (oskrbnik, župnik, Dora, Cilka itd.). Deklamator je pokazal svoj talent in naloga odbora bo, da mu da še nadaljno priliko udeleževanja. Govornik je po-

ročal o kmečki zbornici — bilo bi sila potrebno, da bi se pravočasno pričelo tudi pri nas s predpripravami — in se dotaknil še nekaterih načelnih vprašanj. Med drugim je dejal: Mladina vodi danes borbo za značaj in poštenje, za jasnost življenskega naziranja in bo v tej borbi — če treba — radikalna.

Obleko po meri dobite poceni in dobro izdelano pri Leopoldu Picej-u, krojaču v Sinči vasi. 98

GOSPODARSKI VESTNIK

Nekaj o davkih.

V parlamentu se bje boj za povišanje blagovno-prometnega davka ter davka na uvoz čaja in kave. Država, dežele in občine imajo vsled vedno bolj ostrega gospodarskega nesorazmerja z vsakim mesecem manjše dohodke, dočim so njihovi izdatki ne samo stalno enako visoki marveč še celo naraščajo. Zato je tem upravnim edinicam pač treba ali vedno večje štednje ali pa novih dohodninskih virov. Štednja pa je ne samo pri posameznikih marveč tudi pri državi in deželah in občinah sicer lepa in v naših dnevih prva gospodarska zapoved, a zahteva žrtve in delno črtanje manj nujnih življenskih potreb in jo zato more izsiliti šele skrajna stiska. Zato iščemo danes še drugega izhoda iz gospodarske stiske in država ga ima edinole v povišanju davkov. Davek, ki bi pri današnjih razmerah obremenil le eden stan, bi bil seveda dvakratna krivica in stremljenje naše vlade po enakomerni obremenitvi vseh stanov je danes resnično hvalevredna lastnost naše gospodarske politike. Blagovno-prometni davek (Warenumsatzsteuer), ki enakomerno obremeni proizvajalca (producenta) kot potroševalca (konzumenta), je zato državi eno najizdatnejših sredstev za izravnavanje gospodarskega računa in zato najuspešnejši in razmeroma najpravičnejši način obdačenja. Isto velja za davek na uvoz več ali manj luksuznega in z domačim pridelkom nadomestljivega blaga kot sta čaj in kava. Saj naši kmetje ne vedo, kako bi se znebili mleka, ki se ga danes v toliki meri producira, da bi avstrijsko kmetijstvo popolnoma zadostilo potrebi avstrijskega konzuma. Brezdvomno je le v korist avstrijskemu ljudstvu in njega gospodarstvu, če se bo v državi pilo več mleka in uvažalo manj čaja in kave. Kdor pa si kljub temu hoče privoščiti ta luksuz, naj plača zato primeren davek.

Medtem ko so dobivale dosedaj dežele in občine določen del zneska iz blagovno-prometnega davka, pa zahteva sedaj vlada, da naj ostanejo dohodki iz povišanja tega davka državi sami. Pri njej je pač nesorazmerje izdatkov in dohodkov največje.

V zvezi s tem vprašanjem je zanimiva statistika deležev, ki so jih sprejemale dežele in občine v letu 1931 iz državnih davčnih dohodkov:

Dežele in občine skupaj so dobile od splošnega dohodninskega davka 20 milijonov S; od korporacijskega davka 30 milijonov S; od dohodninskega davka na podlagi priznanja 40 milijonov S; od uradniškega dohodninskega davka 31 milijonov S; od blagovno-prometnega davka 73 milijonov S; od davka na pivo 6½ milijonov S; od davka na vino 3½ milijona šilingov. Dežele so dobile poleg tega še od dednih pristojbin delež 4½ mil. S, od davka na bencin in avtomobile 18 milijonov S. Dežele in občine skupaj so dobile lani torej skupno 247.793.597 šilingov. Že iz te male statistike je razvidno, da igra blagovnoprometni davek največjo vlogo.

Zemliški in hišni davek ostane povsem državi. Dežele in občine pa predpisujejo za svoje ostale potrebe še posebne doklade. Zanimiva je nadalje številka, kako se je teh okroglo 250 milijonov šilingov razdelilo na posamezne dežele. (Pri tem pa je treba omeniti, da je mesto Dunaj posebna dežela in sprejema pri razdelitvi davkov svoj delež kot dežela in občina.)

	dežela milijonov šilingov	občine	skupno
Dunaj	42.4	50.1	92.5
Nižje-Avstrijska	29.6	19.6	49.2
Gornje-Avstrijska	18.6	13.1	29.9
Solnograška	5.2	3.9	9.1
Štajerska	18.1	14.3	32.4
Koroška	6.8	4.8	11.6
Tirolska	6.6	4.7	11.3
Predarlška	3.1	2.3	5.4
Gradiščanska	4	2.5	6.5

Delež dežele se ravna po številu prebivalstva. Dunaj kot glavno mesto dobi 40% cele svote, ki se ima razdeliti na vseh devet dežel. Pred l. 1931 pa je dobival Dunaj nad 50%, čeprav nima niti tretjine avstrijskega prebivalstva. Pa tudi sedanje razmerje njegovega deleža do deležev ostalih avstrijskih dežel je še vedno krivično in ogromne investicije dunajske občine se nikakor ne dajo zagovarjati v očigled naraščajoči finančni stiski ostalih dežel.

Zvišavanje davkov v dosego ravnotežja državno gospodarskega računa pa stopa z razvojem vedno bolj na drugo mesto in končno bo pač moralo priti do težke operacije celotnega državnega in deželnega aparata: do razumne in umestne štednje. Nad vse značilni so bili ja n. pr. odgovori posameznih podeželskih občin na resolucijo celovške mestne občine, ki je hotela s priporočili podeželskih občin vladi izsiliti dovoljenje posebnega deželnega kriznega davka. Morda bi bilo čisto umestno, če bi mestna občina odgovore kmečkih občin na svojo resolucijo kedaj tudi objavila!?

Število brezposelnih narašča. Koncem julija je na Koroškem znašalo število vpisanih brezposelnih 11.229 in se je tekom tedna pomnožilo za 332. Od teh jih je dobivalo podporo 10.868, to je za 364 več od zadnjega tedna. In to sedaj poleti! Letošnja zima pa zna res postati strašna.

„Ljubljana v jeseni“, kulturna, gospodarska in tujskoprometna razstava se vrši letos od 3. do 12. septembra. Razstava bo imela poseben industrijski in obrtni oddelek. Pričakuje se, da bo poset letošnjega velesejma vsled istočasno se vršечеega vseslovanskega kongresa narodnih noš izredno dober.

Velikovski trg koncem preteklega tedna: Pšenica 30—31, rž 23—24, ječmen 18—20, stari oves 23—24, ajda 24—25, koruza 18—19, proso 20—22, fižol 30—32, leča 33—34, krompir 13—16. Voli živa teža 1.—1.20, sekunda 0.90—1; klavne krave 0.40—0.60, teleta 0.90—1.20, ovce 0.65—0.75, prašiči 2.10—2.30; sirovo maslo 3.80—4.80, mleko 23—25, jajca 11—13, sladko seno 11—13, kisló 9—11, mešana slama 6—8 S za 100 kg.

Valutne cene na dunajski borzi dne 9. avgusta 1932: Dinar 12,24; marka 168,20; čehosl. krona 20,965; zloty 79,15; pengö —,—; lira 37,06; švic. frank 137,77; franc. frank 27,65; špan. pesetas 55,10; angl. pfund 25,48; dolar 706,50.

RAZNE VESTI

Odprta noč in dan so groba vrata. Kako čudni so slučajni smrti! Kot da bi se hotela včasih norčevati iz vsega človekovega početja. Kapitan Godefroy Hindle, ki je bil svojčas častnik v kanadski armadi, je potoval dve leti po najbolj nevarnih krajih Afrike in lovil leve. V teh dveh letih je ustrelil 25 levov, ne da bi se mu zgodila najmanjša nesreča. Po tem burnem in nevarnem življenju se je vrnil nato v domovino, v Kanado, in se nastanil v Montrealu, da bi užival svoj pokoj. Komaj nekaj tednov je bil doma, ko je obiskal svojega brata. Njegov brat je imel majhnega in ljubkega kužka, ki pa se je nad gostom tako ujezil, da je kapitana ugriznil v nogo. Kapitan je kmalu nato zbolel in preiskava je dognala, da je bil kužek stekel. Kapitan je umrl po strašnih bolečinah. Noben lev mu ni mogel do živnega, v smrt pa ga je nagnal majhen kužek.

Lepi zakonski izgledi. Možek: Pred oltarjem si mi obljubila, da me boš vedno ubogala. Sedaj pa imam take križe s teboj. Ženka: Seveda, toda v cerkvi vendar nisva mogla pričeti prepira.